

СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВЩИНИ: ЕКОГЕОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД

Дано аналіз сучасних проблем, пов'язаних з нерациональним використанням природно-ресурсного потенціалу (ПРП) Київської області. Обґрунтовано необхідність розробки принципів формування моделі збалансованого розвитку регіонів, покладених в основу екогеографічної стратегії раціонального використання ПРП. Вказано актуальність реалізації ключових завдань регіональної екологічної політики, насамперед перехід від тактики ліквідації забруднень до політики превентивних дій, а також удосконалення і розвитку ідеології традиційної охорони природи.

Ключові слова: природокористування, екогеографічна стратегія, біорізноманіття, оптимізація, превентивні природоохоронні заходи.

Олена Гавриленко. СТРАТЕГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА КИЕВЩИНЫ: ЭКОГЕОГРАФИЧЕСКИЙ ПОДХОД. Дан анализ современных проблем, связанных с нерациональным использованием природно-ресурсного потенциала (ПРП) Киевской области. Обоснована необходимость разработки принципов формирования модели сбалансированного развития регионов, положенных в основу экогеографической стратегии рационального использования ПРП. Указана актуальность реализации ключевых задач региональной экологической политики, в первую очередь перехода от тактики ликвидации загрязнений к политике превентивных действий, а также усовершенствования и развития идеологии традиционной охраны природы.

Ключевые слова: природно-ресурсный потенциал, экогеографическая стратегия, биоразнообразие, оптимизация, превентивные природоохранные мероприятия.

Olena Gavrylenko. STRATEGY OF KYIV REGION NATURAL RESOURCES POTENTIAL USING: ECOGEOGRAPHICAL APPROACH. Contemporary problems, related to the Kyiv region natural-resource potential (NRP) mismanagement, are analyzed. The necessity of developing balanced regional model forming principles, based on NRP rational using eco-geographical strategy, is grounded. Regional environmental policy key tasks implementing urgency, first transition from pollution elimination tactics to the prevention policy actions and improvement and development of traditional nature conservation ideology is specified.

Key words: environmental management, eco-geographical strategy, biodiversity, optimization, preventive nature conservation measures.

Постановка проблеми. Використання ПРП окремих регіонів України, зокрема Київської області, без урахування здатності природних ресурсів до самовідновлення і природних ландшафтів – до самоочищення, призвело до виникнення багатьох серйозних проблем. Це, наприклад, забруднення атмосферного повітря викидами від енергетичних об'єктів; значне ураження земельного фонду ерозійними процесами; невідповідність способів захоронення відходів вимогам екологічної безпеки; відсутність захисту підземних і поверхневих вод від забруднення фільтратом звалищ; аварійний стан Бортницької станції аерації тощо.

Розв'язання цих та багатьох інших проблем навколишнього середовища потребує розробки нових принципів формування моделі збалансованого розвитку регіону, покладених в основу екогеографічної стратегії раціонального використання ПРП. При цьому надзвичайної актуальності набуває реалізація ключових завдань регіональної екологічної політики, насамперед щодо переходу від тактики ліквідації негативних наслідків «антиекологічної» діяльності до політики превентивних, попереджувальних заходів, удосконалення і розвитку ідеології традиційної («консервативної») охорони природи. Також втілення у життя таких компонентів регіональної екологічної політики, як перехід від концепції «нульового ризику» до планування практичних дій, спрямованих на мінімізацію цього ризику; конкретні заходи щодо збереження біорізноманіття тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням оптимізації використання природних ресурсів присвячені праці М.Ф. Реймерса [8], В.М. Петліна [5] та інших. Теоретичні засади і практичні рекомендації щодо удосконалення регіонального управління природокористуванням розглядаються у працях багатьох дослідників, зокрема Л.Г. Мельника, Б.М. Данилишина, Л.Г. Руденка, Є.В. Хлобистова, Л.О. Добрянської, Л.В. Жарової, В.С. Джигиря.

Багато праць присвячено розробці принципів сталого розвитку регіонів з акцентом на прогнозування і попередження наслідків екологічно необґрунтованих управлінських рішень, а також питанням реформування природоохоронного підходу до розвитку економіки [7, 11]. В них наголошується на пріоритетності попереджувальних заходів щодо мінімізації шкідливого впливу на навколишнє середовище на кожній стадії життєвого циклу продукції відміну від традиційного усунення негативних наслідків, наприклад, шляхом будівництва очисних споруд [2]. Незважаючи на значну кількість досліджень і публікацій, питання ефективності регіонального управління природокористуванням залишаються актуальними.

Невирішені частини проблеми. На цей час єдиної екологічно оптимізованої стратегії використання природно-ресурсного потенціалу (ПРП) для України та її окремих регіонів у повному обсязі не розроблено. Погляди на цю проблему об'єднує визнання необхідності зменшення розораності земельного фонду, але кількісне співвідношення територій різного функціонального призначення дослідники трактують по-різному, до того ж не враховуючи

ландшафтну структуру регіонів. Отже, екогеографічний підхід до розробки стратегії використання ПРП на регіональному рівні нині практично не застосовується. Йдеться не лише про певну ренатуралізацію навколишнього середовища шляхом оптимізації природокористування, але й удосконалення регіональної екологічної політики та розробку принципів формування моделі збалансованого розвитку регіонів, покладених в основу екогеографічної стратегії раціонального використання ПРП.

Формулювання завдань. Не зважаючи на те, що нині проблемам оптимізації природокористування приділяється достатньо уваги, невирішеними залишаються питання застосування екогеографічного підходу до цієї оптимізації. Оскільки рілля є дестабілізуючим, а сінокоси, пасовища, ліси – стабілізуючими факторами агроландшафту, необхідно зменшувати площі орних земель. Певні рекомендації щодо оптимізації структури природокористування розроблено для природних зон України. Їхнім головним недоліком є те, що вони стосуються оптимізації переважно користування сільськогосподарськими землями, без урахування екогеографічних особливостей конкретних регіонів.

Виходячи з невирішених частин проблеми, екогеографічний підхід до розробки стратегії використання ПРП регіонів України, зокрема Київської області, має передбачати оптимізацію співвідношення природних екосистем і агроекосистем, реконструкцію природно-технічних геосистем на екологічній основі, протиерозійну організацію території на рівні окремих ландшафтних виділів. Реалізація принципів формування моделі збалансованого розвитку регіонів має бути спрямована на розв'язання або хоча б пом'якшення існуючих проблем. Важливим компонентом регіональної екологічної політики мають стати заходи щодо збереження біорізноманіття, націлені на удосконалення і подальший розвиток ідеології традиційної охорони природи.

Основний матеріал дослідження. Оскільки вплив на природу різних галузей виробництва часто призводить до негативних наслідків, виникає необхідність пошуку нових шляхів оптимізації природокористування та регулювання природних процесів. «Оптимізація» означає процес вибору

найкращого варіанту з багатьох можливих; прагнення досягнення стану, найбільш наближеного до динамічної рівноваги [8]. Стратегія, що реально панує й нині, має характер *максимізації*: якомога більший врожай, максимальна кількість деревини тощо. Але максимізація, вигідна у короткостроковій перспективі, є збитковою у довгостроковій. Стратегія ж оптимізації полягає у пошуку такого варіантного співвідношення видів природокористування, коли жоден з них не є згубним для іншого.

Довготривале екстенсивне, наднормативне і фактично неконтрольоване використання ПРП Київщини супроводжується порушенням рівноваги і стійкості природних ландшафтів. На більшості аграрних підприємств регіону відсутні обґрунтовані сівозміни, ґрунтозахисні технології, бракує необхідної кількості органічних і мінеральних добрив, що спричинює переущільнення ґрунтів, втрату ними грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності. Наслідками є виснаження земель, деградація ґрунтів, особливо чорноземів.

Ерозійні процеси найбільш інтенсивно виражені на правобережжі Дніпра, де ними охоплено від 30-70% сільськогосподарських угідь. Північна та східна частини Київської області характеризуються незначним розвитком ерозійних процесів – до 10% угідь. На вододільних плоских ділянках ці процеси практично відсутні або розвиваються дуже слабо. Найбільший середньорічний змив ґрунту спостерігається у Богуславському районі – 42,3 т/га, а в цілому для орних земель Київської області середньорічний змив становить 11,0 т/га [4]. Серед усіх ґрунтів України найбільш ураженими ерозією є чорноземи внаслідок їхнього тривалого сільськогосподарського освоєння та інтенсивного використання (табл. 1).

Порівняно з іншими регіонами України Київська область на корисні копалини бідна. На її території обліковується 294 родовища з 13 видів корисних копалин, з яких 92 родовища розробляються. Мінерально-сировинна база на 16,4% складається з паливно-енергетичних корисних копалин (торф), на 50,5% – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, решта – руди рідкісних металів, питні, технічні й мінеральні води [3].

Таблиця 1

Еродованість ґрунтів Київської області [6]

Ґрунти	Загальна площа, га	Змитих ґрунтів							
		Усього		У тому числі					
				слабо		середньо		сильно	
га	%	га	%	га	%	га	%		
Дерново-підзолисті	261625	4688	1,8	4062	1,6	543	0,2	3	-
Світло-сірі та сірі	109175	10750	9,8	5854	5,4	2968	2,7	1928	1,7
Темно-сірі й чорноземи опідзолені	162918	37503	23,0	23001	14,1	8422	5,2	6080	3,7
Чорноземи типові	673741	92152	13,7	60552	9,0	21215	3,2	10385	1,5
Чорноземи на пісках	1365	737	54,1	629	46,1	54	4,0	4	4,0
Разом	602824	145830	24,2	94098	15,6	33202	5,5	8530	3,1

На території Київщини налічується 177 річок, близько 750 невеликих озер, створено 58 водосховищ [9]. Найвні значні ресурси підземних вод для питного водопостачання. У чотирьох містах питне водопостачання забезпечується з поверхневих джерел (м. Біла Церква, Богуслав, Миронівка – з р. Рось, м. Бровари – з р. Десна). Решта населених пунктів області для потреб централізованого господарсько-питного водопостачання використовує воду з підземних водоносних горизонтів за допомогою 2056 артезіанських свердловин [10]. Водні об'єкти багатьох районів (зокрема Бариського, Згурівського, Іванівського, Кагарлицького, Вишгородського, Броварського) значно забруднені. Основними причинами скидання забруднених стоків у поверхневі водойми є нестача централізованого водовідведення, низька якість очищення зворотної води, незадовільний стан очисних споруд. Мінеральні й природні столові підземні води розвідані на 8 родовищах, три з яких розробляються [3].

Актуальною залишається проблема Бортницької станції аерації (БСА) – єдиної системи очищення стічних вод Києва і декількох міст області. Перший блок БСА побудований ще у 1964 р. Для мулу, який утворюється під час очищення, виділено

три поля на площі 272 га, одне з яких (поле № 3) законсервовано і не функціонує. До 1985 р. перероблені залишки використовувалися як добриво, що дозволяло звільнити резервуари. Але після заборони використовувати цей мул усі відходи перенаправляються на два поля, розраховані на вміст 3 млн м³ мулу. Зараз вони вже містять 10 млн м³; щодня скидаються ще близько 12 тис м³ мулу [4]. Увесь цей обсяг стримують насипні дамби. У разі прориву дамб активний мул потрапить до р. Дніпро, що призведе до екологічної катастрофи загальнодержавного масштабу.

В атмосферному повітрі над Київською областю визначається майже 40 забруднювальних речовин, включаючи важкі метали, сірковуглець, сірководень, сірчистий газ, фтор, хлор, оксиди азоту тощо. Найбільш забруднене повітря у містах Обухів, Біла Церква, Бровари, Українка, а найпотужнішими джерелами його забруднення є Трипільська ТЕС, Городище-Пустоварівський, Саливонківський та Рокитнянський цукрові заводи, Сквирський целюльний завод «Промінь». 88-91% усіх забруднень, що надходять в атмосферу від пересувних джерел, становлять викиди автомобільного транспорту (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис т [6]

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	Всього	у тому числі			
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами		
2006	201,937	108,312	93,625	7200	159,6
2007	251,371	93,35	158,021	8900	145,0
2008	289,830	107,374	182,456	10300	167,7
2009	266,714	101,884	164,830	9484	154,9
2010	272,854	110,654	162,2	10148	163,8
2011	278,6	113,6	165,0	10220	166,1

Однією з головних проблем, породжених концентрацією виробництва, є утворення великих обсягів відходів. На території Київської області діють 580 підприємств, пов'язаних з утворенням небезпечних відходів. Налічується 12 об'єктів (полігонів, шламонакопичувачів, золівдвалів), на яких зберігаються промислові відходи, і 36 звалищ твердих побутових відходів (ТПВ). Їхня загальна площа сягає близько 500 га, а обсяг накопичених відходів – понад 55 млн. т. Близько 75% полігонів і звалищ не задовольняють санітарним вимогам [1]. Деякі з цих об'єктів споруджені у зонах, де відбуваються тектонічні рухи і активізація екзогенних процесів – яроутворення, зсувів тощо, а отже, порушені умови захищеності горизонтів підземних вод. Крім цього, істотною проблемою є утворення стихійних звалищ сміття, захаращення масивів лісу і лісосмуг, балок, ярів та русел малих річок. Підприємства з переробки і утилізації токсичних відходів в області відсутні. Аналіз основних показників техногенного навантаження (ТН) на ПРП Київщини свідчить про погіршення екологічної

ситуації у регіоні (табл. 3).

Основну напругу в регіоні створюють екологічно небезпечні об'єкти загальнодержавного значення, зокрема полігон ТПВ № 5, Трипільська ТЕС. На території області зареєстровано 646 потенційно небезпечних об'єктів, з яких 223 – об'єкти підвищеної небезпеки, у т. ч. 30 хімічно-небезпечних об'єктів. Загальний обсяг накопичених відходів перевищує 37 млн т, включаючи понад 400 т непридатних, заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) [6].

Одним із шляхів екогеографічної стратегії оптимізації ПРП є консервація деградованих, у т. ч. еродованих малопродуктивних земель. У випадку застосування консервації-реабілітації орні землі після періоду вилучення з інтенсивного використання і «відпочинку» повертаються до попереднього використання. У випадку ж консервації-трансформації деградовані ґрунти необоротно вилучаються з ріллі. Вилучення деградованих ґрунтів із сфери активного землеробства і відведення їх на консервацію можливе лише шляхом створення на

них суцільного багаторічного рослинного покриття, що призводить до поступової регенерації ґрунту в умовах біологічного кругообігу; структура ґрунту відновлюється, у ньому накопичується органічна речовина, рівноцінна внесенню 20 т гною на 1 га.

Слід зазначити, що окремі ґрунтозахисні заходи і навіть їхнє сукупне застосування не в змозі по-

передити чи значно знизити ерозійні процеси. Екогеографічний підхід передбачає оптимізацію співвідношення природних екосистем і агроекосистем, реконструкцію агроландшафтів на екологічній основі, протиерозійну організацію території на рівні окремих сівозмінних масивів, полів і робочих ділянок.

Таблиця 3

ТН на ПРП Київської області [6]

Показники ТН	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Викиди забруднювальних речовин у повітря, тис т	170,1	201,9	251,4	289,8	266,7	269,0
Викиди діоксиду вуглецю, тис т	6287,2	7393,5	9687,7	11174,8	10211,3	10776,8
Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн м ³	19	16	32	30	29	14
Утворення відходів I–III класів небезпеки, т	9103	8816	7443	8989	3291	7101

Розв'язання проблем утворення значної кількості відходів вимагає чіткої організації їхнього збирання, транспортування, складування, сортування і переробки за прогресивними технологіями. Скорочення первинного ресурсокористування має забезпечуватися повним, повторним і багаторазовим використанням сировини, яка залучається у господарський обіг.

Програмою поводження з ТПВ у Київській області на 2012–2016 роки передбачено створення потужностей з перероблення і утилізації ТПВ; промислове упровадження комплексної переробки і утилізації їхніх цінних компонентів; збирання і перероблення великогабаритних ТПВ, будівельних відходів і використаних електронно-електропобутових приладів. Це сприятиме перетворенню сфери поводження з ТПВ на самоокупну і рентабельну галузь господарства. Сортування сміття із захороненням «хвостів» на спеціальному полігоні дозволить запровадити рециклінг, коли 60% ТПВ повертається до повторного використання у якості цінної сировини.

В основу екогеографічної стратегії раціонального використання ПРП мають бути покладені принципи формування моделі збалансованого розвитку регіонів. Універсальне методологічне значення має *принцип історизму*, який дає змогу оцінити поетапний розвиток регіонів, враховує процес формування регіональних територіальних структур на основі ПРП. *Принцип системності* передбачає дослідження економічного, соціального і екологічного стану як підсистем цілісної еколого-економічної системи регіону.

Принцип комплексності спрямований на забезпечення повного погодження потреб господарства природно-ресурсним можливостям регіону, що вимагає комплексного вивчення усіх процесів та явищ, які супроводжують функціонування еколого-економічної системи регіону. Дотримання *принципу оптимальності* передбачає забезпечення відповідності між економічним розвитком регіону та реалізацією природоохоронних заходів. *Принцип*

пріоритетності дозволяє розподіляти завдання соціально-економічного розвитку регіону відповідно до його природно-ресурсних можливостей.

Принцип варіантності передбачає побудову альтернативних моделей збалансованого природокористування регіону. Варіантність має бути зумовлена пріоритетністю завдань і вибором шляхів досягнення балансу інтересів у сфері природокористування. *Принцип екологізації економіки* спрямований на раціональне використання ПРП; упровадження ресурсозберігаючих, екологічно безпечних, маловідходних і безвідходних технологій. *Принцип ієрархічності* має сприяти створенню ефективної ієрархічної структури управління територіальними еколого-економічними системами.

Одним з наслідків нинішньої деградації природного середовища є втрати багатьох видів флори і фауни Київщини. Забезпечити збереження біорізноманіття та середовищ існування рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин і тварин можуть наявні й перспективні структурні елементи екологічної мережі області, проте лише за умови невиснажливого використання їхніх рекреаційних ресурсів. Серед них – національні природні парки (НПП) «Залісся» у Броварському районі, «Білоозерський» у Переяслав-Хмельницькому районі і проєктований НПП «Подесіння» у Броварському та Вишгородському районах, НПП «Голосіївський», розширений за рахунок земель Обухівського, Бориспільського і Києво-Святошинського районів.

Висновки і перспективи. Серед головних факторів екологічної небезпеки у Київській області – значне ураження земельного фонду ерозійними процесами, несанкціоноване розміщення відходів, незадовільний стан полігонів з поховання відходів, відсутність на багатьох об'єктах зливової каналізації, систем замкнутого водокористування, пилогазоочисного обладнання. Особливу напругу створюють екологічно небезпечні об'єкти загальнодержавного значення – полігон ТПВ № 5 і Трипільська ТЕС як основний забруднювач атмосферного повітря і нако-

пичувач золотшлакових відходів. Невирішеною залишається проблема ліквідації забруднення території в районі м. Узин авіаційним газом і, як наслідок, забезпечення якісною питною водою жителів 22-х населених пунктів трьох районів: Білоцерківського, Рокитнянського, Кагарлицького.

Посилують напругу такі проблеми, як відсутність каналізаційних очисних споруд у десяти населених пунктах та невідповідність потужностей на існуючих спорудах фактичним потребам. Погіршує екологічний стан регіону наявність забронених до використання пестицидів та інших агрохімікатів. Залишаються проблемними питання знешкодження гальванічних відходів, відпрацьованих розчинників, фарб та інших відходів хімічного виробництва, які зберігаються на підприємствах.

Виходячи з цього, ключовими завданнями регіональної екологічної політики Київщини мають бути такі:

- відмова від нереальної нині концепції «нульового ризику» і перехід до планування практичних дій, спрямованих на його мінімізацію;
- перехід від тактики ліквідації забруднень до політики превентивних дій, спрямованих на їхнє попередження;

- екологічна орієнтація економічних реформ, тобто покращення екологічної ситуації шляхом реалізації економічних реформ, а не навпаки.

Важливим компонентом екологічної політики також мають стати заходи щодо збереження біорізноманіття, націлені на удосконалення і подальший розвиток ідеології традиційної охорони природи. Реалізація принципів формування моделі збалансованого розвитку регіонів, покладених в основу екогеографічної стратегії раціонального використання ПРП Київської області, дозволить значною мірою розв'язати або хоча б пом'якшити існуючі проблеми.

Більшість протиріч і конфліктів екологічного характеру між різними природно-технічними геосистемами виникає внаслідок того, що при їхньому територіальному проектуванні враховуються насамперед економічні ефекти, а природоохоронні вимоги розглядаються «попутно» або вже після того, як структура природокористування сформована. Запобігання конфліктним ситуаціям можливе на основі комплексного підходу до розміщення і сполучення геотехсистем, встановлення режимів їхнього функціонування, здійснення єдиного управління системами природокористування.

Список використаних джерел:

1. Gotynyan V.S. *Geodynamichne rayonuvannya terytorii Kyivskoyi oblasti z vykorystanniam kosmichnykh znimkiv (dlya analizu rozmischennya poligoniv zakhoronennya vidkhodiv)* / V.S. Gotynyan, M.V. Aristov, O.V. Tomchenko, L.I. Mykolenko [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pryroda.gov.ua/ua/index.php?newsid=719> [Готинян В.С. Геодинамічне районування території Київської області з використанням космічних знімків (для аналізу розміщення полігонів захоронення відходів) / В.С. Готинян, М.В. Арістов, О.В. Томченко, Л.І. Миколенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pryroda.gov.ua/ua/index.php?newsid=719>].
2. Dobryanska L.O. *Strategichnyj potencial ekologichnoyi bezpeky: tekhnologiya ekonomichnoho zrostannya: monografiya* / L.O. Dobryanska, L.V. Zharova, E.V. Khlobystov. – Lviv: Ukrainskij bestseller, 2012. – 284 s. [Добрянська Л.О. Стратегічний потенціал екологічної безпеки: технологія економічного зростання: монографія / Л.О. Добрянська, Л.В. Жарова, Є.В. Хлобистов. – Львів: Український бестселер, 2012. – 284 с.].
3. Dovidka pro stan ta perspektivu rozshyrennya mineralno-syrovynnoi bazy Kyivskoyi oblasti [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrgeology.com.ua/ua/useful-information/8-reference/61-status-of-mineral-resource-in-kyiv-region.html> [Довідка про стан та перспективи розширення мінерально-сировинної бази Київської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrgeology.com.ua/ua/useful-information/8-reference/61-status-of-mineral-resource-in-kyiv-region.html>].
4. *Ekologichnyj pasport Kyivskoi oblasti* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.menr.gov.ua/index.php/protection/protection1/kyivska> [Екологічний паспорт Київської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/index.php/protection/kyivska>].
5. Petlin V.M. *Prykladne lanshaftoznavstvo* / V.M. Petlin. – K.: ISDO, 1993. – 92 s. [Петлін В.М. Прикладне ландшафтознавство / В.М. Петлін. – К.: ІСДО, 1993. – 92 с.].
6. *Programa okhorony dovkillya ta ratsionalnoho vykorystannya pryrodnykh resursiv Kyivskoyi oblasti na period do 2016 roku* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kor.gov.ua/node/2423> [Програма охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів Київської області на період до 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kor.gov.ua/node/2423>].
7. *Promyslova ekologiya: navchalnyj posibnyk* / S.O. Apostolyuk, V.S. Dzhygyrey, A.S. Apostolyuk. – K.: Znannya, 2005. – 474 s. [Промислова екологія: навчальний посібник / С.О. Апостолюк, В.С. Джигирей, А.С. Апостолюк. – К.: Знання, 2005. – 474 с.].
8. Reymers N.F. *Prirodopolzovanie: Slovar-spravochnik* / N.F. Reymers. – M.: Mysl, 1990. – 637 s. [Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник / Н.Ф. Реймерс. – М.: Мысль, 1990. – 637 с.].
9. *Stan vodnykh resursiv u Kyivskiy oblasti (regionalna dopovid)* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://5ka.at.ua/load/ekologija/> [Стан водних ресурсів у Київській області (регіональна доповідь) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://5ka.at.ua/load/ekologija/>].

10. Stan pytnoyi vody v Kyivskiy oblasti [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.eco-ua.org/index.php?item=&sub=5663&d_id [Стан питної води в Київській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eco-ua.org/index.php?item=&sub=5663&d_id
11. Shkarupa O.V. Napryamy reguluvannya procesiv pryrodokorystuvannya v umovakh ekobalansovanoho rozvytku regionu / O.V. Shkarupa // Mekhanizm reguluvannya ekonomiky. – 2007. – № 2. – S. 44-49. [Шкарупа О.В. Напрями регулювання процесів природокористування в умовах екобалансованого розвитку регіону / О.В. Шкарупа // Механізм регулювання економіки. – 2007. – № 2. – С. 44-49].

Summary

Olena Gavrylenko. STRATEGY OF KYIV REGION NATURAL RESOURCES POTENTIAL USING: ECO-GEOGRAPHICAL APPROACH.

Using of natural-resource potential (NRP) of Ukraine and its individual regions, without natural resources self-ability and natural landscapes ability to cleanse itself, has led to many serious problems. Kiev region is the special region, based on the industrial potential of which are more than 300 large and medium-sized enterprises. This results primarily powerful technological and demographic pressures on natural systems area.

Excessive tillage of Kyiv region land fund has resulted in the development of active erosion (70% of the right bank lands of the Dnieper). Significant contamination of many districts water bodies caused of polluted wastewater into surface water reservoirs due to treatment plant poor state and low quality of reverse water cleaning.

The most powerful air pollution sources of Kyiv Region are Trypilska thermal power, refineries, automobile transport. Solid waste landfill № 5 pollutes the air by gaseous emissions and underground aquifers – by waste decay liquid products. Landfill waste total volume twice exceeds their project volume amount. In addition, the landfill is the subject of the potential accident risk, associated with probable volley discharge leachate outside the landfill.

Based on the above named problems, eco-geographical approach to Kyiv region NRP using strategy development should provide optimization of natural ecosystems and agro-ecosystems interrelation, rehabilitation of agricultural landscapes on the basis of environmental, against erosion area organization at the landscape highlight level. Implementation of well-balanced regional development model forming principles will resolve or at least mitigate existing problems. An important component of regional environmental policy should be the conservation of biodiversity, aimed at the improvement and further development of traditional nature conservation ideology.

Key words: environmental management, eco-geographical strategy, biodiversity, optimization, preventive nature conservation measures.